

ГОЛУБЄВ Олександр – старший викладач кафедри практики англійської мови і методики її навчання, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 24, вул. Івана Франка,, м. Дрогобич, індекс 82100, Україна (alexgolubev108@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7804-823X>

ТКАЧЕНКО Олександр – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та політології імені професора Валерія Скотного, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 24, вул. Івана Франка, м. Дрогобич, індекс 82100, Україна (tkacenkoaleksandr1928@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0674-0144>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.50.2>

Бібліографічний опис статі: Голубєв, О., Ткаченко, О. (2025). Філософсько-методологічні аспекти іншомовної освіти. Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія», 50, 24–38, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.50.2>

ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Метою статті є аналіз змісту взаємозв'язку філософських принципів та педагогічної практики в контексті оволодіння, засвоєння¹ іноземних мов. **Методологія.** Засобами досягнення поставленої мети є метод діалектико-категоріального аналізу, ідеї діалогічної філософії, концепція «глибинного спілкування», когнітивно-комунікативний підхід. Феноменологічний метод дозволив зосередитись на сутнісних вимірах освітнього процесу. **Новизна.** Наголошено, що розвиток особистості і розвиток культури є взаємопов'язаними процесами. Отже, іншомовна освіта повинна створювати простір спілкування з приводу всезагальних смислів культури. Саме завдяки глибинному спілкуванню в процесі засвоєння іноземних мов, поєднується і реалізується потенціал культури,

¹ На наш погляд, поняття «оволодіти», «засвоїти» несе в собі глибший смисл, ніж слово «вивчити».

утверджується суб'єктивність, самоцінність обох сторін спілкування, відбувається особистий розвиток тих, хто спілкується. Одним із дієвих засобів активації змісту навчання іноземних мов є проблематизація, яка передбачає знаходження кожним учасником освітнього процесу власного сенсу в межах навчальної задачі, спонукає до творчого розуміння дійсності. **Висновки.** В статті акцентується увага на суспільно-практичній значимості філософського осмислення складних педагогічних проблем, важливості інтеграції філософських принципів у навчальний процес. На наш погляд, філософська рефлексія іншомовної освіти може пом'якшити тенденції технократизму та інструменталізму в сучасній освіті, звільнити засвоєння іноземних мов від суто інформаційних функцій. Реалізація цілей іншомовної освіти повинна реалізовуватись у творчо-перетворювальній діяльності (спільній справі), в якій присутні не тільки учень та вчитель як суб'єкти педагогічного процесу, але і культура як його третій суб'єкт.

Ключові слова: іншомовна освіта, культура, міжкультурна комунікація, навчання іноземним мовам, лінгводидактика, особистість, спілкування, третій суб'єкт освітнього процесу, філософія діалогу.

GOLUBEV Oleksandr – Senior Lecturer at the Department of English Language Practice and Teaching Methodology, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, postal code 82100, Ukraine (alexgolubev108@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7804-823X>

TKACHENKO Oleksandr – Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor at the Department of Philosophy, Sociology and Political Science named after Professor Valery Skotny, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, postal code 82100, Ukraine (tkachenkoaleksandr1928@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0674-0144>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.50.2>

To cite this article: Golubev, O., Tkachenko, O. (2025). Filosofsko-metodolohichni aspekty inshomovnoi osvity. [Philosophical and methodological aspects of foreign language education]. *Liudynoznavchi studii: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya «Filosofia»* – Human

Studies. Series of «Philosophy»: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 50, 24–38, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.50.2>

PHILOSOPHICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

Summary. *The purpose of the article is to analyze the content of the relationship between philosophical principles and pedagogical practice in the context of mastering² a foreign language. **Methodology.** The following means are used to achieve the set goal: the method of dialectical-categorical analysis, the ideas of dialogic philosophy, the concept of "deep communication" and the cognitive-communicative approach. The phenomenological method allows us to focus on the essential dimensions of the educational process. **Novelty.** The authors emphasize that the development of personality and the development of culture are interrelated processes. Therefore, foreign language education should create a space for communication about the universal meanings of culture. It is due to deep communication in the process of learning foreign languages that the potential of culture is combined and realized, the subjectivity and intrinsic value of both sides of communication are affirmed, and personal development of communicators takes place. One of the effective means of activating the content of foreign language teaching is problematization, which invites each participant of the educational process to find their own meaning within the framework of the educational task, encouraging a creative understanding of reality. **Conclusions.** The article focuses on the socio-practical significance of the philosophical understanding of complex pedagogical problems, the importance of integrating philosophical principles into the educational process. In our opinion, philosophical reflection on foreign language education can mitigate the tendencies of technocracy and instrumentalism in modern education, freeing the mastering of foreign languages from purely informational functions. The implementation of the goals of foreign language education should be realized through creative*

² In our opinion, the concept of «mastery» has a deeper meaning than the word «study».

and transformative activity (common cause), where the student and the teacher are subjects of the pedagogical process with culture stepping forward as its third subject.

Key words: *foreign language education, culture, intercultural communication, foreign language teaching, linguo didactics, personality, communication, third subject of the educational process, philosophy of dialogue.*

Постановка проблеми. Актуальність дослідження процесів іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти не викликає сумнівів. По-перше, це пов'язано з онтологічною необхідністю входження людини у світ культури, «окультуренням людини», здатністю та готовністю зрозуміти та прийняти Іншого³. По-друге, потреба в іншомовній освіті сформована свободою та можливостями самореалізації кожної особистості у сучасному світі. «Багатомовність та мовні контакти, міграційні процеси, суцільна мобільність громадян, розвиток засобів комунікації, відкритість кордонів перетворилися сьогодні на визначальні фактори сучасного суспільства» (Гаманюк, 2012, с. 209). На думку багатьох дослідників, розвиток міжкультурної компетентності та іноземної мови постає сьогодні важливим інструментом для успіху у глобальному суспільстві. Як показують дослідження, здобувачі вищої освіти усвідомлюють необхідність розуміння різних мов, культур, історій та географічних ландшафтів, підкреслюючи їхню роль у формуванні міжкультурної емпатії та взаєморозуміння (Noras, Kerdsonboon, 2024, p.1).

В цьому контексті зрозумілим є інтерес викладачів іноземної мови до нових напрямів навчання в українській та зарубіжній лінгводидактиці, які ґрунтуються, наприклад, на культурологічному, когнітивному, комунікативному, особистісно-діяльнісному підходах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню філософських питань методології вивчення процесів іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти присвячений науковий доробок Юлії Бондарчук (2024), в якому акцентується увагу

³ Мовиться не тільки про полікультурну компетентність студентів, яка дозволяє бути рівноправними партнерами міжкультурного спілкування. Поняття «Інший» набагато складніше та глибше.

на культурних та когнітивних аспектах навчання. В цілому, стаття відкриває нові горизонти для дискусій та досліджень у сфері навчання іноземних мов та сприяє розвитку педагогічної та філософської науки. Зокрема, авторка зазначає, що «у світлі філософських ідей важливо враховувати роль культурного та історичного контексту при вивченні мови. Філософська підтримка може сприяти формуванню повноцінного культурного багатства та розуміння впливу іноземних мов на формування культурної ідентичності. Таким чином, роль філософських ідей у формуванні методології викладання іноземних мов є надзвичайно важливою та визначальною» (Бондарчук, 2024, с. 283).

Продуктивними постають ідеї Катерини Павелків (2019), яка обґрунтовує необхідність методологічного окреслення концепта іншомовності з огляду на теорію комунікацій, теорію полікультурності та філософію діалогу. Дослідниця приходить до висновку, що теорія комунікацій розглядає зміст мовного складника поняття іншомовності, натомість теорія полікультурності визначає специфіку означеної «мовності» в контексті належності до іншої культури. У свою чергу, теорія діалогу пов'язує ці два складники й забезпечує процесуальний характер зв'язку між ними (Павелків, 2019).

Мета дослідження полягає у розкритті змісту взаємозв'язку філософських принципів та педагогічної практики в контексті засвоєння іноземних мов. Акцентується увага на безпосередній суспільно-практичній значимості філософського осмислення складних педагогічних проблем, важливості інтеграції філософських принципів у навчальний процес. Адже поза досвідом філософської рефлексії – розумно-критичної (тобто – самокритичної) – немає жодних гарантій, що педагогічна наука не розкриє обійми якісь новій «ідеології» (В. Возняк).

Відразу ж слід прояснити одну річ. Ми не маємо наміру вказувати практикам, що робити, або як це робити.

Виклад основного матеріалу. Будь-яке дослідження передбачає уточнення його понятійно-категоріального апарату, тому вважаємо за потрібне уточнити зміст поняття «іншомовна освіта». Певною мірою можна погодитись з дослідниками, які наголошують на необхідності розрізнення понять «іншомовна освіта» і «навчання іноземним мовам». Так, українські

дослідники Л. Вікторова, О. Кортун, Я. Нечепорук та інші розуміють іншомовну освіту як цілісний, організований процес навчання й розвитку майбутніх фахівців у межах навчальної дисципліни «Іноземна мова», що сприяє «становленню досвіду творчої діяльності, духовному розвитку особистості та формуванню культури з урахуванням напряму підготовки. Інакше кажучи, іншомовна освіта передбачає навчання і виховання слухачів змістом і засобами іноземної мови, які позитивно впливають на їхнє професійне і культурне збагачення та творчий розвиток» (Кортун, 2017, с. 174).

А значить головною метою такої освіти повинно бути «навчання мови через культуру, культури через мову, формування *homo moralis*: людини із совістю, що розрізняє добро і зло, має високі стійкі моральні орієнтири» (Нечепорук, 2020, с. 132). Багатомовність – це не просто сума знань кількох мов, а унікальна комплексна якість особистості людини, що постійно змінюється і кількісно, і якісно (Grosjean, 2010).

Як бачимо, в сучасних наукових дослідженнях доречно акцентується увага на важливості присутності в навчанні культурного контексту та мовленнєвих практик інших національностей. І не безпідставно. Мовиться про перетворення змісту освіти на культуру в істинному значенні цього слова. Як зазначає Микола Ліпін (2023), посилаючись на слова Т. Адорно про те, що освіта це ніщо інше як культура з боку її суб'єктивного прояву, дійсна освіта без розвитку культури неможлива. Відтак розвиток особистості і розвиток культури, які тільки на перший погляд видаються протилежними, є взаємопов'язаними процесами. «Культура (як змістовність навчального процесу) – третій суб'єкт. Найскладніша і складна задача педагога – “надати слово” саме “третьому”, активувати суб'єктність культури, її ідеальну природу, для того, щоб саме вона і вчила, і виховувала – в смислі: живила собою – душу, серце та розум кожного учня» (Возняк, Лімонченко, 2014, с. 17).

Таким чином, іншомовна освіта повинна створювати простір спілкування з приводу всезагальних смислів культури як «неорганічного тіла» людини. Іншомовна освіта, як і будь-яка освіта взагалі, повинні включати, інтегрувати, вводити перш за все у культуру. «Освітній простір розгортається у людських

стосунках з приводу дослідження певного культурного матеріалу. Тому він залежить не тільки від характеру міжсуб'єктної взаємодії, але й від якості задіяного у процес навчання і виховання культурного змісту і способів його засвоєння» (Ліпін, 2023, с. 170).

Серед наукових теорій, що методологічно окреслюють іншомовну освіту, вважаємо однією з провідних філософію діалогу і, зокрема, концепцію «глибинного спілкування». Звернення до спілкування вводить нас у саме осереддя світу людини. Освітній простір, який є наскрізь діалогічним, зазначає Ірина Буцяк (2015), може мінятись на краще лише за умов позитивних змін у самому спілкуванні між учасниками педагогічного процесу.

Проаналізувавши типи діалогу Е. Левінаса, Катерина Павелків (2018) здійснила спробу інтерпретувати їх у дефініціях іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери та виклала це в таблиці 1.

Таблиця 1

Провідні типи діалогу (за Е. Левінасом) та їх реалізація в процесі іншомовної підготовки фахівців соціальної сфери в умовах університету (Павелків, 2018, с. 190)

Тип діалогу	Його сутність	Реалізація в процесі іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери
Інтеграційний (позитивний)	Тип діалогу, що передбачає утвердження точки зору лише одного з учасників діалогу; точка зору іншого учасника діалогу виключається.	Такий тип діалогу використовується в іншомовній підготовці студентів як форма ведення діалогу, що передбачає виклад точки зору одного суб'єкта діалогічної взаємодії (найчастіше викладача) з одночасними коментарями погоджувального характеру іншого учасника діалогу (найчастіше студента). Цей тип діалогу використовується, передовсім, у суб'єкт-об'єктних формах навчальної взаємодії викладача і студента і не є досить ефективним в процесі іншомовної підготовки студентів.

Продовження таблиці 1

Ідентифікаційний (негативний)	Коли співрозмовники з однаковим успіхом заперечують точку зору один одного.	Такий тип діалогу найчастіше використовується, коли є суперечлива тема для обговорення іноземними мовами з соціальної тематики, однак учасники діалогу не можуть довести свою точку зору у процесі діалогу. Має велике значення для розширення словникового запасу, поліпшення мовленнєвих навичок студентів, оскільки спонукає до пошуку аргументів, розвитку здатності заперечити позицію іншого учасника діалогу та ін.
Синтетичний (символічний)	Діалог примирення, коли відбувається пошук істини із рівним зацікавленням обох сторін.	Такий тип діалогу є найбільш ефективною формою діалогічної взаємодії, враховуючи і специфіку навчальної діяльності (іншомовна підготовка студентів), і напрям підготовки (соціальна педагогіка/соціальна робота). У процесі такої діалогічної взаємодії іноземною мовою відбувається не лише розвиток знань, умінь і навичок іншомовної діалогічної взаємодії, але й розвиток особистісних рис та якостей: толерантності, культуровідповідності, здатності до вирішення конфліктів, емпатійного слухання тощо.

Про роль спілкування у сфері освіти написано багато. Проте актуальним залишається концепція «глибинного спілкування», в межах якої проводиться таке чітке розрізнення всередині самого феномену спілкування, яке дає змогу вийти на нові рівні його розуміння. Особливо у сучасному світі, в якому рвуться зв'язки з культурою, переважають поверхневі лінгвістичні контакти, засилля інформацією, яка відірвана від смислу. Це так звана психо-лінгво-комунікація (за Г. Батищевим), яка є виявом знеособлення людських стосунків; учасники спілкування сприймаються як об'єкти, засоби для чого-небудь. Мовиться про монологічне спілкування. В глибинному спілкуванні, згідно

з Г. Батищевим, поєднується і реалізується потенціал культури, утверджується суб'єктивність, самоцінність обох сторін спілкування, вона сприяє особистому розвитку тих, хто спілкується. Це є вільна спів-творчість, діалог (Буцяк, 2015).

В цьому контексті зазначимо, що вчителі повинні поважати індивідуальні відмінності учнів, проявляти особисту зацікавленість в їх оптимальному шляху до оволодіння мовою, впроваджувати методики, що враховують ці відмінності. І саме головне – будь-яка методика повинна ґрунтуватись на розумінні унікальності учня. Особистісно-орієнтований підхід передбачає звернення перш за все до особистості, її соціокультурного досвіду в процесі міжкультурного навчання. Отже, основною метою стає засвоєння іноземної мови як засобу міжкультурного спілкування, а розуміння своєї та іншої культури, толерантність, високий рівень національної самосвідомості набувають найбільшої значущості.

Одним з істотних вимірів «глибинного спілкування постає проблематизація. В чому актуальність проблемного підходу для спілкування в освітньому просторі, зокрема, для іншомовної освіти? На думку В. Возняка, І. Буцяк та інших дослідників, проблематизація передбачає знаходження кожним учасником освітнього процесу власного сенсу в межах навчальної задачі, яка вирішується, спонукає до творчого розуміння дійсності. Оскільки поява та використання мовних засобів пов'язане з пізнанням закономірностей існування навколишнього світу⁴, то це дозволяє припустити, що успішне вивчення іноземної мови це не тільки використання рекомендованих текстів, але прагнення зрозуміти раніше невідомі взаємозв'язки між явищами, процесами та предметами. Деякі вчені взагалі піддають сумніву наукову обґрунтованість того факту, що навчання іноземним мовам повинно відбуватися на основі загальних і обов'язкових для усіх підручників, які призначені для конкретного етапу та умов навчання.

⁴ Мова для людини є значно більшою, ніж просто інструмент спілкування, яким вона постає в практиці навчання. Концептуалізація навколишнього світу, яка онтологічно притаманна мові, відображає особливості культури, своєрідність національного характеру її носіїв. Отже, мовою визначається своя картина світу і всі значення є антропоцентричними та етноцентричними.

Таким чином, необхідно розвивати внутрішні когнітивні структури⁵ комунікативно-мовних дій того хто навчається іноземній мові по таким напрямом: аналіз проблемної ситуації; логічне мовленнєве розгортання думок на іноземній мові; аналіз комунікативної ситуації, визначення стратегії спілкування; лексико-граматичне (змістовне) оформлення мовленнєвого висловлювання на мові, яка вивчається; розвиток іншомовного мислення, формування умінь оперувати різними мовними системами.

Прислухаємося до Володимира Возняка, який зазначає, що «залучення евристичного потенціалу розуміння породжувальної природи спілкування в сферу філософії освіти є досить важливою темою. Освіта має безпосереднє відношення до становлення особистісного буття, а це неможливо без осмислення його особливостей і характеристик. Саме тут вся методологічна специфіка антропологічного дискурсу спрацьовує повно, і тут без розуміння породжувальної суті спілкування не обійтися» (Возняк, 2013, с. 95). Істинний процес спілкування – це залученість і захопленість, вищий стан людської небайдужості, у якого неодмінно є учасники (спів-робітництво, спів-творчість, спів-чуття) (Возняк, 2008).

Одним із методів розгортання такого діяльнісного спів-робітництва постає гра, яка є фундаментальним феноменом людського існування де реалізується безпосередність і самоцільність. Гру можна розглядати як найточнішу модель спілкування, оскільки вона передбачає імітацію реальності в її найважливіших рисах. У грі поняття «спілкування» розкривається у повному обсязі як мовленнєва та немовна поведінка людини за певних обставин. В такому контексті іншомовна підготовка повинна поставати як процес, в який студенти втягнені як повноправні і зацікавлені учасники.

Так, широке розповсюдження в межах популяризації комунікативного методу отримала рольова гра, яка з 1980-х років стала об'єктом багатьох зарубіжних та вітчизняних досліджень. Останнім часом у літературі навіть з'явився спеціальний термін «ігрознавство». Аналіз проблеми показує, що знання про гру

⁵ На думку дослідників, когнітивний стиль людини запрограмований і є найбільш ефективним способом навчання. Якщо поважати цей фундаментальний факт, процес навчання стає ефективним.

є інтегративними знаннями, що синтезують різноманітну інформацію про людину, суспільство, культуру.

Рольова гра як елемент засвоєння іноземної мови заохочує студентів до мислення та розвитку творчих здібностей, допомагає розвивати та відпрацьовувати нові мовні, комунікативні та поведінкові навички у відносно незвичній розмовній обстановці (Частник, 2021, с. 77). Наприклад, дружню, вільну від стресу атмосферу, в якій відбувається оптимальне навчання може створювати драма (Atas, 2015). Згідно багатьох досліджень, використання драматизації у навчанні іноземної мови сприяє формуванню позитивного ставлення до процесу навчання, а також підвищує ймовірність того, що студенти будуть продовжувати залучатись до вивчення мови.

Запропоновані в статті філософсько-методологічні положення не вичерпують інші філософські аспекти⁶, які визначають лінгводидактичний процес або виражають себе в процесі оволодіння, засвоєння іноземних мов. Наприклад, важливим на сьогодні залишається питання підготовки педагогічних кадрів для структур іншомовної освіти. Ми акцентуємо увагу на філософсько-педагогічному концепті «належне педагогічне мислення» як методологічній основі фахової підготовки майбутнього вчителя іноземних мов.

Висновки. Протягом останніх десятиліть освітні технології у закладах вищої освіти зазнають суттєвих змін. Зокрема, ми є свідками динамічного залучення інноваційних комп'ютерних технологій (ІКТ) в реформування системи освіти на усіх рівнях. Інформатизація навчання – одна із головних тенденцій сучасності, від якої не відстає іншомовна освіта. Наприклад, поширеними у навчанні іноземним мовам стають мультимедійні технології, smart-технології (вебінари, блоги, соціальні мережі, системи електронного викладання іноземної мови, навчальні програми smart)⁷.

⁶ Наприклад, філософськими основами є рефлексія мови як явища в цілому, аксіологічні та гносеологічні аспекти міжкультурної комунікації.

⁷ Хоча, на думку, як зарубіжних так і українських дослідників не можливо на даний час однозначно відповісти на питання як ефективно використовувати ІКТ в процесі навчання іноземним мовам і оцінити наслідки застосування інформаційних технологій в сфері освіти.

«Водночас з розумінням об'єктивної необхідності, точніше, неминучості таких трансформацій постають запитання на які важко відповісти однозначно. Яким є характер і результати проникнення новітніх технологій в освітній простір? Чи можна характеризувати ці зміни як норму, чи ми є свідками деградації системи в цілому? Чи можна вважати цифровізацію освіти адекватною відповіддю викликам сучасної цивілізації? Як інформатизація змінює зміст і затребуваність освіти, наскільки ці зміни впливають на буттєвість людини, її екзистенцію – унікальну особистісну сутність?» (Ткаченко, 2024, с. 148).

В запропонованому дослідженні ми актуалізували деякі філософсько-методологічні принципи, які допоможуть обмежити технократизм та інструменталізм в сучасній освіті, звільнити оволодіння, засвоєння іноземних мов від суто інформаційних функцій «завдяки мудрому використанню інформаційних технологій» (Возняк, 2021, с. 327). Реалізація цілей іншомовної освіти повинна реалізовуватись у творчо-перетворювальній діяльності (спільній справі), в якій присутні не тільки учень та вчитель як суб'єкти педагогічного процесу, але і культура як його третій суб'єкт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарчук Ю. Філософські та наукові аспекти методології вивчення процесів іншомовної підготовки студентів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 73. Т. 1. С. 282–288. doi: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-1-43>
2. Буцяк І. Д. Концепція «глибинного спілкування»: філософсько-педагогічний аспект : автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03. Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Дніпропетровськ. 2015. 20 с.
3. Возняк В.С. Співвідношення розсудку і розуму як філософсько-педагогічна проблема: Монографія. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2008. 357 с.
4. Возняк В. С. Ситуація учнівство/вчительство як вища форма розвитку взагалі. *Феномен учнівства та вчительства в історії філософії та культури*: тези Міжнародної наукової конференції «XXV Читання, присвячені 75-й річниці з дня смерті засновника Львівсько-Варшавської філософської школи К. Твардовського», 11-12 лютого 2013 року. Львів : Вид-во «Ліга-Прес», 2013. С. 94–98.
5. Возняк В.С., Лімонченко В.В. Культура як «третій суб'єкт» освітнього процесу. *Проблеми гуманітарних наук. Філософія : зб. наук. пр. Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2014. Вип. 33. С. 78–87.

6. Возняк В. С. Інформаційна доба та доля сучасної освіти. *Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 березня 2021 р. / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. С. 326–327.

7. Гаманюк В.А. Іншомовна освіта Німеччини у контексті загальноєвропейських інтеграційних процесів: теорія і практика: монографія. КІП ДВНЗ «КНУ». Кривий Ріг: Видавничий дім, 2012. 377 с.

8. Кортун О. Сучасні підходи до іншомовної підготовки різних категорій дорослих у процесі неформальної освіти. *Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки*. 2017. Вип. 263. С. 172–178.

9. Ліпін М.В., Гусева Н.Ю. Інклюзивна освіта як простір розвитку людської суб'єктності. *Correction and rehabilitation innovations: implementation of European experience*: Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. С. 156–174. doi: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-325-5-10>

10. Нечепорук Я. С., Оніщук І. І., Усик Л. М., Аніщенко І., Василькевич С. С., & Звоздецька В. Г. Іншомовна освіта як наукова категорія в контексті підготовки майбутніх педагогів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Серія 15. 2020. (8 (128). С. 132–141. doi: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.8\(128\).29](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.8(128).29)

11. Павелків К. Філософія діалогу як методологічна основа іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери в умовах університету. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2018. Вип. 2. С. 185–196. doi: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2018.149237>

12. Ткаченко, О., Яремчук, О. Цифровізація та інформатизація як виклик освітньо-педагогічній реальності. *Людознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія»*. 2024. № 49. 145–158. doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.49.10>

13. Частник О.С., Діомідова Н.Ю., Зайцева К.І. Рольова гра як елемент викладання іноземної мови у закладі вищої освіти. *Інноваційна освіта*. 2021. Вип. 39. С. 76–80.

14. Atas M. The Reduction of Speaking Anxiety in EFL Learners through Drama Techniques. *Social and Behavioral Sciences*. 2015. Vol. 176. P. 961–969. doi: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.565>

15. Grosjean F. Bilingual: Life and Reality. Harvard University Press. 2010. 304 p.

16. Nopas D-S, Kerdsonboon C. Fostering Global Competence in Teacher Education: Curriculum Integration and Professional Development. *Higher Education Studies*. 2024. Vol. 14. №. 2. P. 1–13. doi: <https://doi.org/10.5539/hes.v14n2p1>

REFERENCES

1. Bondarchuk, Yu. (2024). Filozofski ta naukovi aspekty metodolohiyi vyvchennya protsesiv inshomovnoyi pidhotovky studentiv [Philosophical and Scientific Aspects of the Methodology of Studying the Processes of Foreign Language Training of Students]. *Aktualni pytannya humanitarnykh nauk – Topical issues of the humanities*. 2024. Vyp. 73. T. 1. 282–288. doi: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-1-43> [in Ukrainian].
2. Butsyak, I. D. (2015). Kontseptsiya «hlybynnoho spilkuvannya»: filozofsko-pedahohichnyy aspekt [The concept of “deep communication”: philosophical and pedagogical aspect] : avtoref. dys. ... kand. filoz. nauk: 09.00.03. Dnipropetr. nats. un-t im. O. Honchara. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].
3. Voznyak, V. S. (2008). Spivvidnoshennya rozsudku i rozumu yak filozofsko-pedahohichna problema [The relationship of reason and mind as a philosophical and pedagogical problem]: Monohrafiya. Drohobych: Redaktsiyno-vydavnychyy viddil Drohobyt'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
4. Voznyak, V. S. (2013). Sytuatsiya uchnivstvo/uchytelstvo yak vyshcha forma rozvytku vzahali [The situation of apprenticeship/teaching as the highest form of development in general]. *Fenomen uchnivstva ta uchytelstva v istoriyi filozofiyi ta kultury: tezy Mizhnarodnoyi naukovoï konferentsiyi «XXV Chytannya, prysvyacheni 75-y richnytsi z dnya smerti zasnovnyka Lvivsko-Varshavskoyi filozofskoyi shkoly K. Tvardovskoho», 11-12 lyutoho 2013 roku*. Lviv : Vyd-vo «Liha-Pres». 94–98 [in Ukrainian].
5. Voznyak, V.S., Limonchenko, V.V. (2014). Kultura yak «tretiy subyekt» osvithnoho protsesu [Kultura as a «tretiy subyekt» of educational progress]. *Problemy humanitarnykh nauk. Filozofiya : zb. nauk. pr. Drohobyt'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Problems of the Humanities. Philosophy : a collection of scientific papers of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*. Vyp. 33. 78–87 [in Ukrainian].
6. Vozniak, V. S. (2021). Informatsiina doba ta dolia suchasnoi osvity [The Information Age and the Fate of Modern Education]. *Problemy samorozvytku osobystosti v suchasnomu suspilstvi: materialy II Mizhnarodnoi naukovo-pedagogichnoi konferentsii, 26–27 bereznia 2021 r.* / NIuU im. Yaroslava Mudroho. Kharkiv: Drukarnia Madryd. 326-327 [in Ukrainian].
7. Hamanyuk, V. A. (2012). Inshomovna osvita Nimechchyny u konteksti zahalnoyevropeyskykh intehtatsiynykh protsesiv: teoriya i praktyka [Foreign language education in Germany in the context of european integration processes: theory and practice]: monohrafiya. KPI DVNZ «KNU». Kryvyi Rih: Vydavnychyy dim [in Ukrainian].
8. Kortun, O. (2017). Suchasni pidkhody do inshomovnoyi pidhotovky riznykh katehoriï doroslykh u protsesi neformalnoyi osvity [Modern approaches to foreign language training for different categories of adults in non-formal education]. *Naukovyy visnyk natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrayiny. Seriya: Filolohichni nauky – Scientific*

Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Philological sciences. Vyp. 263. 172–178 [in Ukrainian].

9. Lipin, M.V., Husyeva, N.Yu. (2023). *Inklyuzyvna osvita yak prostir rozvytku lyudskoyi subyektivnosti* [Inclusive education as a space for the development of human subjectivity]. *Correction and rehabilitation innovations: implementation of European experience*: Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing». 156–174 [in Ukrainian].

10. Necheporuk, Ya. S., Onishchuk, I. I., Usyk, L. M., Anishchenko, I., Vasylykevych, S. S., & Zvozdetzka, V. H. (2020). *Inshomovna osvita yak naukova katehoriya v konteksti pidhotovky maybutnikh pedahohiv* [Foreign language education as a scientific category in the context of training future teachers]. *Naukovyy chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova – Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University*. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoyi kultury (fyzychna kultura i sport). Seriya 15. (8 (128). 132–141. doi: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.8\(128\).29](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.8(128).29) [in Ukrainian].

11. Pavelkiv, K. (2018). *Filosofiya dialohu yak metodolohichna osnova inshomovnoyi pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv sotsialnoyi sfery v umovakh universytetu* [Philosophy of Dialogue as a Methodological Basis for Foreign Language Training of Future Social Work Specialists at the University]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu – Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University*. Vyp. 2. 185–196. doi: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2018.149237> [in Ukrainian].

12. Tkachenko, O., Yaremchuk, O. (2024). *Tsyfrovizatsiia ta informatyzatsiia yak vykyk osvito-pedahohichnii realnosti* [Digitalization and informatization as a challenge to educational and pedagogical reality]. *Liudynoznavchi studii: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya "Filosofia" – Human Studies. Series of "Philosophy": a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*. No 49, 145–158, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.49.10> [in Ukrainian].

13. Chastnyk, O.S., Diomidova, N.Yu., Zaytseva, K.I. (2021). *Rolova hra yak element vykladannya inozemnoyi movy u zakladi vyshchoyi osvity* [Role play as an element of foreign language teaching in a higher education institution]. *Innovatsiyna osvita – Innovative education*. Vyp. 39. 76–80.

14. Atas, M. (2015). *The Reduction of Speaking Anxiety in EFL Learners through Drama Techniques. Social and Behavioral Sciences*. Vol. 176. 961–969. doi: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.565>

15. Grosjean, F. (2010). *Bilingual: Life and Reality*. Harvard University Press. 2010.

16. Nopas, D-S, Kerdsonboon, C. (2024). *Fostering Global Competence in Teacher Education: Curriculum Integration and Professional Development. Higher Education Studies*. Vol. 14. №. 2. 1–13. doi: <https://doi.org/10.5539/hes.v14n2p1>